

УДК 355.02(474.5)“1991-2017”+355”

ПРІОРИТЕТИ ОБОРОННОЇ ПОЛІТИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Інна ТУРЯНИЦЯ

ДВНЗ “Ужгородський національний університет”
кафедра історії Угорщини та європейської інтеграції
вул. Університетська, 14/А, м. Ужгород, 88000, Україна
inna_112@ukr.net

У статті розглянуто головні фактори, що мали вплив на процес реформування оборонної та безпекової політики Литовської Республіки в умовах незалежності. Визначено сфери та головні пріоритети розвитку оборонної політики в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції Литви. Подано стислу геополітичну характеристику балтійського регіону з точки зору акцентів на безпековий фактор та стратегію створити навколо себе “кільце безпеки” за рахунок впровадження та реалізації політики Східного партнерства.

Ключові слова: Литва, балтійський регіон, оборонна політика, безпека, ЄС, НАТО.

Сьогодення для Литовської Республіки, котра цього року відзначила 100-річчя своєї державності новітніх часів, характеризується підвищенням значення безпекового фактора. Це зумовлено, передусім, геополітичним становищем країни та зовнішньою політикою Російської Федерації (РФ), яка, щодо пострадянського простору, обертається в парадигмальному колі шантажу, погроз, диктату, прагнень відновити свою сферу впливу. Попри те, що країни Балтії входять до ЄС і НАТО, їхня велика східна сусідка претендує в балтійському регіоні на особливий статус, покликаючись серед іншого також і на ефемерний “захист” інтересів численної російської меншини. А Литва, крім того, має кордон із Калінінградською областю РФ (північна частина колишньої німецької провінції Східна Пруссія, центр Кенігсберг). Тож життєво необхідною для сучасної Литви є розбудова виваженої та ефективної оборонної політики, де б не було слабких ланок і “вузьких місць”.

Розпочинаючи розгляд запропонованої теми, з’ясуємо ступінь дослідженості її в розробках вітчизняних та закордонних науковців. Необхідно наголосити, що в запропонованому аспекті повністю відсутні наукові праці українських дослідників. Наявні лише дотичні за тематикою публікації, що висвітлюють зазначену вище наукову проблему контекстно, у складі ширшого за охопленням підходу. Так, у статті М.Гладиш та О. Краєвської “Балтійський вимір європейської політики безпеки та оборони” оборонна політика Литви висвітлюється з точки зору колективної безпеки усіх країн Балтії¹. Інші студії лише поверхово торкаються проблем організації безпеки та оборони Литви:

¹ Маріанна Гладиш, Оксана Краєвська “Балтійський вимір Європейської політики безпеки та оборони”. *Грані*, № 4 (2015): 80–85.

С. Білоножко “Західний вектор зовнішньої політики країн Балтії: шлях від незалежності до євроінтеграції”²; О. Слободян “Воєнна політика пострадянських держав: порівняльний аналіз”³. Щодо закордонних наукових досліджень, то тут також наявні праці, у яких проблема оборонної політики Республіки Литва висвітлюється у контексті ширших студій з безпекової проблематики. До науковців, що розглядали це питання, можна зарахувати Ф. Камерона і його студію “Європейський Союз та виклик розширення”⁴, С. Крупніка “Майже НАТО: партнери та гравці в Центральній та Східній Європі”⁵, В. Воротнікова “Концепції та пріоритети зовнішньої політики Латвії, Литви і Естонії в 2004–2012 рр.”⁶. Проте, в наведених вище дослідженнях не виокремлено специфіку оборонної політики Литви як окремого напрямку наукового пошуку. Тож, з високою долею вірогідності, можна стверджувати, що запропонована тема, маючи високий рівень актуальності, досліджена недостатньо. Але ж для України за умов системних викликів її безпеці та осучаснення оборонного комплексу досвід Литви в модернізації армії, переході на стандарти НАТО та організації співпраці з Альянсом складає безпосередній прагматичний інтерес і повинен бути всебічно досліджений.

Варто відзначити, що на Заході країни Балтії завжди сприймалися як частина західної цивілізації, яка постраждала внаслідок Другої світової війни та подальшої агресії СРСР. При цьому США та Великобританія ніколи не визнавали легітимності приєднання країн Балтії до Радянського Союзу, а інші держави, наприклад, Швеція змушені були потім офіційно вибачитись за своє поспішне визнання⁷. Отже, Литва, Латвія та Естонія традиційно вважалися і вважаються частиною західного світу, і Захід, виходячи з цього, будував свої відносини з країнами Балтії в 1990-ті роки після відновлення їхньої незалежності при розпаді Радянського Союзу⁸.

² Сергій Білоножко, “Західний вектор зовнішньої політики країн Балтії: шлях від незалежності до євроінтеграції”. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, Вип. 44. Том 2 (2015): 130–135.

³ Олег Слободян, “Воєнна політика пострадянських держав: порівняльний аналіз”. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. (Київ, 2016), 219.

⁴ Cameron, Fraser. “The European Union and the Challenge of Enlargement”, *The Enlarging the European Union: Relations between the EU and Central and Eastern Europe*, (1997) London–New-York accessed December 12, 2017, <http://www.eliamap.gr/wp-content/uploads/en/2008/10/op973.pdf>.

⁵ Krupnick, Charles “*Almost NATO: Partners and Players in Central and Eastern European Security*”. Lanham: Rowman & Littlefield, 2003.

⁶ Воротніков, Владислав. “Концепции и приоритеты внешней политики Латвии, Литвы и Эстонии в 2004–2012 гг.” Дисертація на соискание ученой степени кандидата исторических наук. (Москва, 2014), отримано доступ 12 січня 2018, https://mgimo.ru/files2/y12_2014/262823/Vorotnikov_diss.pdf.

⁷ Cameron, Fraser. “The European Union and the Challenge of Enlargement”, *The Enlarging the European Union: Relations between the EU and Central and Eastern Europe*, (1997) London–New-York accessed December 12, 2017, <http://www.eliamap.gr/wp-content/uploads/en/2008/10/op973.pdf>.

⁸ Сергій Білоножко, “Західний вектор зовнішньої політики країн Балтії: шлях від незалежності до євроінтеграції”. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, Вип. 44. Том 2 (2015): 130.

З точки зору досягнення належного безпекового комфорту для Литви було вкрай важливим отримати членство в Європейському Союзі. Однак, серед трьох країн Балтії саме Литва мала найменше шансів вступити до ЄС. Як згадував голова Європейського комітету, колишній посол Литви в ЄС Клаудіус Манекас, який займався питаннями європейської інтеграції країни: “Литва рухалась в останньому вагоні, не враховуючи Болгарії та Румунії. Весь час був великий ризик, що ми відстанемо від процесу”⁹.

На сьогодні можна сміливо констатувати, що процес інтеграції країн Балтії в ЄС і НАТО мав ту специфіку, що він був більшою мірою “євроатлантичним”, аніж суто “європейським”. Найрельєфніше це проявляється у питаннях безпеки і оборони. Особливу роль у вибудові надійної “жорсткої” безпеки (hard security) литовська дипломатія безумовно відводить США. На доказ того звернемо увагу на факт, що, відвідуючи Вільнюс у 2002 р., американський президент Джордж Буш (молодший) заявив: “Будь-хто, хто вибере Литву за свого ворога, стане ворогом і Сполучених Штатів Америки”¹⁰. Окрім співзвучності з засадами статуту НАТО та принципами колективної безпеки, які і є головною особливістю стратегії НАТО як оборонного блоку, націленого на захист партнерів від агресії ззовні, у висловлюваннях американського лідера ясно простежується особлива увага США до надійної гарантії безпеки східних флангів Альянсу. А країни Балтії, і Литва зокрема, перебувають у безпосередньому сусідстві з Росією, неоімперська політика якої служить головним викликом американській стратегії безпеки в Європі.

У міжнародно-політичному обігу, публіцистиці та політичній науці ввійшло в обіг поняття “буферу Грібаускайте”. Воно позначає розуміння геополітичного становища Литви, як буферної зони між Росією і країнами Європи. Ця новітня концепція є черговим виявом геополітичної парадигми, що налічує вже мінімум два століття, згідно з якою значення країн, які межують з Росією, в тому, щоб відокремлювати її від Європи. Ця ідея отримала свого часу модифікацію у форматі концепції лімітрофів і “санітарного кордону” в геополітиці та історії міжнародних відносин в регіоні ЦСЕ.

Тому розрахунки Вільнюса на особливий статус в американській візії конфігурацій безпеки в ЦСЕ мали реалістичні підстави. На прес-конференції, яка відбулася 30 серпня 2013 р. після зустрічі лідерів країн Балтії з президентом США Бараком Обамою, президент Литви Д. Грібаускайте заявила: “З геополітичної точки зору цей поворот (зовнішньої політики США у бік Північної Європи та Балтійського регіону – *помітка авт.*) бачу і я в своїй зовнішній політиці, оскільки це об’єктивна необхідність, даність. Цей регіон все-таки є буферним – у визначеному сенсі – з Росією”¹¹.

⁹ Krupnick, Charles “*Almost NATO: Partners and Players in Central and Eastern European Security*”. Lanham: Rowman & Littlefield, 2003.

¹⁰ Paulauskas, Kāstutis. *The Baltics: from Nation States to Member States*. Paris: 2006.

¹¹ Samoškaitė, Eglė. “D. Grybauskaitės išpuodžiai po susitikimo su JAV vadovais: matome naują geopolitinę trajektoriją” *Delfi*, August 20, 2013, accessed December 15, 2017, <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/d-grybauskaites-ispudziai-po-susitikimo-su-jav-vadovais-matome-nauja-geopolitine-trajektorija.d?id=62202141>.

Виходячи із засад первинності національної безпеки, Міністерство закордонних справ Литовської Республіки сформулювало базові засади зовнішньої політики країни. Вони зводяться до таких постулатів. Політика безпеки, насамперед, є однією з пріоритетних складових зовнішньої політики Литви. Вона є особливою частиною зовнішньої політики – це умова та основа для інших політичних кроків країни. Безпека є фундаментальною цінністю і в житті кожного громадянина Литви, і в державі загалом. Тільки маючи гарантовану в широкому сенсі безпеку, країна може успішно розвиватися в рамках Європейського Союзу, взаємодіяти з окремими країнами та їхніми групами, а також здійснювати активну економічну дипломатію. У “Стратегії національної безпеки”, найновішу редакцію якої затвердив литовський Сойм 17 січня 2017 р., визначено: “Пріоритети та завдання політики національної безпеки дають можливість державі та громадянам зосередити увагу на розвитку та зміцненні демократії, забезпеченні внутрішньої та зовнішньої безпеки держави, стримуванні кожного потенційного нападника, захисті незалежності держави, територіальної цілісності та конституційного ладу”¹².

Зasadничі основи оборонної політики Литви та її політики безпеки були нормативно закріплені в законодавстві держави. Відповідно до змін безпекової ситуації в регіоні та світі до відповідних нормативних актів внесено корективи, котрі, однак, не змінюють принципів основ національної безпеки Литви та союзницьких зв’язків. Мова йде про “Закон про основи національної безпеки” 1996 р. і “Стратегію національної безпеки” 2002 р. Після 2014 р. виникла необхідність нових смислових коректив до засад цих актів. В останньому документі в його редакції від 17 січня 2017 р. прямо вказується на реанімацію Росією агресивної політики щодо сусідів, анексію Криму тощо¹³.

За умовчанням експерти та науковці виходять з того, що політика безпеки Литви має євроатлантичну зорієнтованість та заснована на членстві країни в Організації Північноатлантичного Договору. Належна організація національної безпеки Литви безпосередньо пов’язується з ефективністю дій НАТО з міжнародної безпеки і стабільності¹⁴.

¹² Nutarimas *Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. XIII-273 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. IX-861 „Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato ribų nustatymo ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios.* Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. sausio 17 d. nutarimo¹ XIII-202 redakcija, accessed November 25, 2017, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167925/PnlbjdLoYO>

¹³ Nutarimas *Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. XIII-273 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. IX-861 „Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato ribų nustatymo ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios.* Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. sausio 17 d. nutarimo¹ XIII-202 redakcija, accessed November 25, 2017, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167925/PnlbjdLoYO> (in Lithuanian).

¹⁴ *Central and East European Politics: From Communism to Democracy* edited by Sharon L. Wolchik, Jane Leftwich Curry. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2011: 217

Проте, поняття та складові національної безпеки у всій її цілісності набагато ширші. Литва також є активним учасником програм Європейської політики безпеки та оборони і Організації з безпеки та співробітництва в Європі. Країна є стороною багатьох угод та конвенцій, що сприяють безпеці та стабільності в регіоні та світі в цілому. Литва стала членом НАТО та Європейського Союзу в той час, коли конфігурація системи безпеки змінилася принципово із залученням нових складових ланок. Усе це передбачає активну участь разом з іншими союзниками у процесі визначення та формування нової європейської політики безпеки та оборони. З іншого боку, членство в європейських та трансатлантичних організаціях забезпечує політику “безпеки та можливостей”, які Литва ніколи раніше не мала. Належне та ефективно її використання – це щоденна робота та відповідальність дипломатів, які працюють у сфері політики безпеки¹⁵.

Тому природно, що в останній редакції базисного безпекового документа “Стратегію національної безпеки”, як і в попередніх його редакціях, визначено: “Литовська Республіка базує свою політику національної безпеки на об’єднанні цінностей між НАТО та ЄС, здійснюючи її самостійно, у співпраці з іншими державами та через міжнародні організації”¹⁶.

Балтійські країни визначили перелік суб’єктів, які безпосередньо впливають на організацію надійності їх національної безпеки: США, НАТО та ЄС, а також інші країни-партнери, зокрема скандинавські держави. Але, все ж вирішальну роль в організації їх національної безпеки Литва, Латвія та Естонія відводять НАТО та підтримці США. Вони також розмежовують військову та економічну сфери безпеки, вважаючи, що НАТО є головним інструментом у забезпеченні першої, а ЄС – другої¹⁷. У статті 6 “Стратегії національної безпеки” Литви, де простежується це логічне розмежування безпекових компетенцій, вказано, що національна безпека “посилюється членством в НАТО та військовою присутністю ЄС та Сполучених Штатів Америки в Європі та регіоні. Підвищення колективного характеру оборони НАТО, посилення НАТО і поряд з цим військова присутність в регіоні діють як стримувальний фактор і гарантія безпеки Литовської Республіки. ЄС надає додаткові гарантії безпеки, підтримує інфраструктурні проекти Литовської Республіки та інших країн регіону, які підвищують економічну та енергетичну безпеку країн Балтії”¹⁸.

¹⁵ Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania. Lithuania’s security policy. accessed February 10, 2018, <https://www.urm.lt/default/en/foreign-policy/lithuania-in-the-region-and-the-world/lithuanias-security-policy>

¹⁶ Nutarimas *Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. XIII-273 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. IX-861 “Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato ribų nustatymo ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios.* Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. sausio 17 d. nutarimo № XIII-202 redakcija, accessed November 25, 2017, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167925/PnIbjdLoYO> (in Lithuanian).

¹⁷ Маріанна Гладіш, Оксана Краєвська “Балтійський вимір Європейської політики безпеки та оборони”. *Грані*, № 4 (2015): 82.

¹⁸ Nutarimas *Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. XIII-273 “Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. IX-861 “Dėl Vilniaus pilių valstybinio*

Офіційно Республіка Литва є членом НАТО від 2004 р.

Після вступу до Північноатлантичного блоку перед країною постала низка схожих з іншими країнами Балтії, а також значущих для її внутрішньої і зовнішньої політики завдань:

- підтримувати рівень витрат (точніше, його досягнення) на рівні 2% ВВП (варто відзначити, що такий показник Литва має досягнути у 2019–2021 році)¹⁹;
- продовжити реформувати збройні сили і модернізувати військову інфраструктуру;
- брати участь у спільних військових операціях і навчаннях Альянсу;
- забезпечувати патрулювання повітряного простору союзниками;
- підтримувати політику “відкритих дверей”²⁰.

Військові сили Литви є незначні за своїм кількісним складом і за оснащенням зброєю та військовою технікою. Тому реалізація багатьох ініціатив в рамках НАТО носить радше символічний у масштабах стратегічних завдань Альянсу характер. Це, втім, не повинно применшувати практичної значущості таких ініціатив і для самих балтійських держав, і для їх партнерів по блоку. Однак, останнім часом спостерігається стійка тенденція збільшення витрат на оборону (див. Таблиця 1), що є вимогою нової американської адміністрації Д. Трампа. А до її рекомендацій і вимог прийнято дослуховуватися, адже США залишається головним донором бюджету і фінансування програм НАТО.

Таблиця 1

Витрати на оборону в Литві у 2004–2016 роках (у % від ВВП)*

Рік	% від ВВП країни
2004	1.7
2005	1.7
2006	1.9
2007	1.7
2008	1.7
2009	1.07
2010	0.88
2011	0.79
2012	0.76

kultūrinio rezervato ribų nustatymo ir jo zonų ribų plano patvirtinimo” pripažinimo netekusiu galios. Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. sausio 17 d. nutarimo № XIII-202 redakcija, accessed November 25, 2017, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167925/PnlbjdLoYO> (in Lithuanian).

¹⁹ Воротников, Владислав. “Концепции и приоритеты внешней политики Латвии, Литвы и Эстонии в 2004–2012 гг.” Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук. (Москва, 2014): 180. отримано доступ 12 січня 2018, https://mgimo.ru/files2/y12_2014/262823/Vorotnikov_diss.pdf

²⁰ Там само: 177.

2013	0.76
2014	0.88
2015	1.4
2016	1.49

**автор уклла на основі NATO Information on Defence Expenditures²¹.*

Варто зазначити, якщо витрати початку 2000-х років були пов'язані із необхідністю привести збройні сили країни до стандартів НАТО, то після 2014 р. збільшення витрат на оборону, безумовно, пов'язано із актуалізацією безпекових чинників, особливо в ракурсі експансіоністської путінської політики Російської Федерації та формування стратегії “гібридної війни”, що була застосована до України.

Ще одним із факторів зміцнення потенціалу оборонної політики Литви є факт проведення спільних навчань країн НАТО в регіоні за участі партнерів. Так, за останні роки були проведені навчання “BALTOPS” (щорічно), “Amber Hope 2005”, “Jackal Stone 2010”, “Steadfast Juncture 2012”, “Saber Strike 2013”, “Steadfast Jazz 2013” та ін.²²

За нових реалій, вчасно і адекватно реагуючи на існуючі виклики та характер загроз, Міністерство оборони країни чітко сформулювало пріоритети оборонної політики для військових формувань держави. Серед них можна виділити найголовніші²³:

– активне та відповідальне членство в НАТО. Сильний і об'єднаний Альянс, здатний забезпечити безпеку та захист держав-членів, є основною гарантією безпечного зовнішнього середовища Литовської Республіки;

– активне та відповідальне членство в ЄС. Єдиний ЄС, який спільно та ефективно захищає інтереси держав-членів та сприяє міжнародній безпеці та стабільності, є важливим фактором, що забезпечує безпеку Литовської Республіки;

– посилення двосторонніх та багатосторонніх відносин. Литва прагне зміцнити співпрацю з сусідніми країнами, стратегічними партнерами та союзниками з НАТО та ЄС;

– посилення оборонних спроможностей. Литва розвиває військові можливості, спрямовані забезпечити ефективну національну оборону та виконати зобов'язання щодо колективної оборони НАТО.

²¹ Defence Expenditure of NATO Countries (2009-2016). COMMUNIQUE PR/CP (2017) 045. March 13, 2017: 15.

²² Baltic and NATO. Estonian Ministry of Foreign Affairs, accessed November 25, 2017, <http://www.vm.ee/?q=en/node/9250>

²³ Defence Policy. Ministry of National Defence Republic of Lithuania, accessed January 11, 2018 https://kam.lt/en/defence_policy_1053.html

Модернізація авіабази в м. Зокняй вже до моменту вступу в НАТО дозволила Литві стати ключовим гравцем, реалізуючи один з найзначущіших і найсимволічніших проєктів щодо організації безпеки. Оскільки прибалтійські держави не можуть дозволити собі придбати і утримувати сучасну винищувальну авіацію, під час їх вступу до НАТО вирішили провести операцію “Baltic Air Policing” (Патрулювання повітряного простору країн Балтії)²⁴.

У 2015 р. Литва відновила загальний військовий обов’язок, створила сили швидкого реагування, заявила про готовність збільшити військовий бюджет, оприлюднила наміри закупити додаткову зброю в Польщі й Німеччині, розмістити підрозділи Альянсу на своїй території. Офіцери запасу продемонстрували готовність до демократичного рекрутування в державні політичні структури, щоб рішучіше відстоювати національні інтереси своєї країни у протистоянні з РФ.

Важливо відзначити й те, що Литва була й залишається послідовним союзником України та інших пострадянських країн у їх протистоянні з російським агресором. Президент Литви Д. Грібаускайте неодноразово наголошувала, що, підтримуючи Грузію, Україну, Молдову, допомагаючи країнам “Східного партнерства” реформуватися, Литва створює кільце безпеки і демократії навколо себе.

Міжнародне військове співробітництво незалежної Литви так само здійснюється передовсім з країнами НАТО. Литовські військовики беруть участь у бойових операціях за кордоном, як правило, у складі сил НАТО. Так, протягом 1994–2014 років 97%, або 4674 особи військовиків, скерованих до міжнародних місій, брали участь в операціях НАТО, приблизно 2% (104 особи) – в операціях ООН, а майже 1% (39 осіб) – в операціях ЄС. Литовські контингенти зазвичай невеликі. Наприклад, литовський контингент ISAF в Афганістані на 1 червня 2013 р. налічував 244 особи. Литовські дипломатичні місії у країнах, що не входять до НАТО, іноді грають роль контактних центрів НАТО. Наприклад, посольство Литви в Мінську виконувало таку функцію у 2004–2010 рр.²⁵.

Переходячи до висновків, необхідно зазначити, що Литовська Республіка відіграє на пострадянському просторі роль криголама, фактично торуючи шлях до демократії іншим країнам регіону, що були в орбіті радянського режиму. Незважаючи на досить невелику площу своєї території та кількість населення,

²⁴ Press conference by NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen after the first session of the North Atlantic Council in Heads of State and Government format in Chicago. 20 May. 2012, accessed January 26, 2018 https://kam.lt/en/defence_policy_1053.html; http://www.nato.int/cps/en/SID-60624B6A-94AA1626/natolive/opinions_87598.htm?selectedLocale=en .

²⁵ Воротников, Владислав. “Концепции и приоритеты внешней политики Латвии, Литвы и Эстонии в 2004–2012 гг.” Диссертация на соискание ученой степени кандидата исторических наук. (Москва, 2014): 186. отримано доступ 12 січня 2018, https://mgimo.ru/files2/y12_2014/262823/Vorotnikov_diss.pdf

Литва впроваджує вдалі реформи, які забезпечили їй відхід від пострадянського шаблону управління економікою та суспільством. Литва є однією з перших пострадянських країн, що інтегрувалась до європейської спільноти. Політичне керівництво Литви приділяє особливу увагу питанням оборонної політики країни і застосовує комплексний підхід для їх реалізації, що спирається і на дипломатичні засоби, і на підвищення обороноздатності національних військових формувань. Ґрунтуючись на нормах міжнародного права, на цілому спектрі міждержавних угод, колективній оборонній стратегії країн членів Північно-Атлантичного альянсу та застосовуючи ефективну співпрацю з міжнародними організаціями, передовсім з НАТО, Литва будує міцну та виважену оборонну політику. Крім того, Литва є надійним партнером для країн, що вирішили вийти з-під впливу неоімперської доктрини Російської Федерації, котра, залишаючись по суті винаходом Московського улусу Золотої Орди, мімікрією до сучасних умов людської цивілізації.

PRIORITIES OF THE DEFENSE POLICY AND NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA AT THE PRESENT STAGE

Inna TURIANYTSIA

Uzhorod National University

Department of the History of Hungary and European Integration

Universytetska str., 14A, 88000, Uzhhorod, Ukraine

e-mail: inna_112@ukr.net

Lithuania plays in the post-Soviet space the role of a channel for democratic transit, facilitating the movement towards democracy to other countries in the region that were in the orbit of the Soviet regime. Lithuania is one of the first post-Soviet countries which implemented successful measures to modernize the economy, infrastructure and political system, and created conditions for successful integration into the European community. Nevertheless in a geopolitical sense, Lithuania plays the role of an outpost of the West on the borders with Russia. In the modern sounding, this paradigm is called the “Grybauskaite buffer”, because the country is situated on the eastern flank of NATO.

The political leadership of Lithuania pays special attention to the issues of the country’s defense policy and applies a comprehensive approach to their implementation. The normative regulation in this sphere is the “Basic Laws of National Security” of 1996 and the “National Security Strategy” of 2002 in the newest edition of January 17, 2017. In its practical part, Lithuania’s national security is based both on diplomatic tools and on enhancing the defense capacity of national military formations.

Based on the tools of international law, on a whole range of interstate agreements, the collective defense strategy of the member countries of the North Atlantic Alliance and applying effective cooperation with international organizations, primarily with NATO, Lithuania is building a strong and balanced defense policy. The division of competencies in defense policy and the sphere of security, with all current adjustments to doctrinal documents, clearly establishes the principle of reliance on the overall defense policy of the North Atlantic Alliance and participation in joint costs and programs. And in economic and infrastructural relations – on close cooperation with the European Union.

In addition, Lithuania is a reliable partner for the countries decided to get out of the influence of the neo-imperial doctrine of the Russian Federation. This country cares about the national security system, surrounding its borders with a belt of good-neighborliness and predictability.

Keywords: Lithuania, Baltic Region, defensive politic, security, UE, NATO.

REFERENCES

- Bilonozhko, Sergei. "Western vector of the foreign policy of the Baltic countries: the path from independence to European integration", Scientific works of the historical faculty of Zaporizhzhya National University, Issue 44. Volume 2 (2015): 130–135. (in Ukrainian).
- Vorotnikov, Vladislav. "Concepts and priorities of foreign policy of Latvia, Lithuania and Estonia in 2004–2012" Thesis for the degree of Candidate of Historical Sciences (Moscow, 2014): 186. accessed January, 12, 2018, https://mgimo.ru/files2/y12_2014/262823/Vorotnikov_diss.pdf. (in Russian).
- Gladys, Marianna. Kraevska, Oksana. "The Baltic Dimension of the European Security and Defense Policy". Grani, No. 4 (2015): 80–85. (in Ukrainian).
- Slobodian, Oleg. "Military Politics of the Post-Soviet States: Comparative Analysis". Thesis for a candidate degree in political science. (Kyiv, 2016), 219. (in Ukrainian).
- Krupnick, Charles "Almost NATO: Partners and Players in Central and Eastern European Security". Lanham: Rowman & Littlefield, 2003: 13. (in English).
- Baltic and NATO. Estonian Ministry of Foreign Affairs, accessed November 25, 2017, <http://www.vm.ee/?q=en/node/9250>. (in English).
- Cameron, Fraser. "The European Union and the Challenge of Enlargement", *The Enlarging the European Union: Relations between the EU and Central and Eastern Europe*, (1997) London–New-York 15–17, accessed December 12, 2017, <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/en/2008/10/op973.pdf>. (in English).
- Central and East European Politics: From Communism to Democracy* edited by Sharon L. Wolchik, Jane Leftwich Curry. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 2011: 418. (in English).
- Defence Expenditure of NATO Countries (2009–2016). COMMUNIQUE PR/CP (2017) 045. March 13, 2017: 15. (in English).
- Samoškaitė, Eglė. "D. Grybauskaitės išpuodžiai po susitikimo su JAV vadovais: matome naują geopolitinę trajektoriją" *Delfi*, August 20, 2013, accessed December 15, 2017, <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/d-grybauskaites-ispudziai-po-susitikimo-su-jav-vadovais-matome-nauja-geopolitine-trajektorija.d?id=62202141>. (in Lithuanian)
- Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Lithuania. Lithuania's security policy. accessed February 10, 2018, <https://www.urm.lt/default/en/foreign-policy/lithuania-in-the-region-and-the-world/lithuanias-security-policy> (in English).
- Defence Policy. Ministry of National Defence Republic of Lithuania, accessed January 11, 2018 https://kam.lt/en/defence_policy_1053.html (in English).
- Paulauskas, Kāstutis. *The Baltics: from Nation States to Member States*. Paris: 2006: 31 (in English).
- Press conference by NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen after the first session of the North Atlantic Council in Heads of State and Government format in Chicago. 20 May. 2012, accessed January 26, 2018 http://www.nato.int/cps/en/SID-60624B6A-94AA1626/natolive/opinions_87598.htm?selectedLocale=en.

Nutarimas *Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. balandžio 4 d. nutarimo Nr. XIII-273*
“Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimo Nr. IX-861 “Dėl Vilniaus
pilių valstybinio kultūrinio rezervato ribų nustatymo ir jo zonų ribų plano patvirtinimo“
pripažinimo netekusiu galios. Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. sausio 17 d. nutarimo
№ XIII-202 redakcija, accessed November 25, 2017, [https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/
lt/TAD/TAIS.167925/PnlbjdLoYO](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.167925/PnlbjdLoYO) (in Lithuanian)

